

СУБОТИЦА, ГРАД БИЦИКЛИСТА

(Историјски, етнолошки и уметнички аспекти бицикла у Суботици, група аутора, каталог, Градски музеј Суботица, Суботица, прво издање, 2014, 30 цм, 104. стр., броширан повез, латиница/српско-мађарски.)

Ретки су домаћи аутори који су дали допринос истраживању и оживљавању догађаја из прошлости на нашим просторима, значајних за туристичка кретања како домаћих, тако и страних туриста. Озбиљне туристичке дестинације широм света, негују обичаје, организују изложбе које су у вези са прошлим временима, оживљавајући на тај начин идеје и обнављајући атрактивности које би туристима и данас биле занимљиве.

Захваљујући Мирку Грлици, Раффаи Јудит и Олги Нинков, који су уприличили изузетно важну изложбу под називом *Град бициклиста: историјски, етнолошки и уметнички аспекти бицикла у Суботици*, праћену истоименим каталогом, заувек су отргли од заборава сећања на настанак једног од најважнијих и најатрактивнијих средстава превоза и на нашим просторима, бицикл.

Каталог се састоји из четири дела: у оквиру првог дела, акценат је на историји настанка и развоја бициклизма у Суботици, првим путовањима која су њиме вршена, и о којима нам, позивајући се на вредне историјске списе Градског музеја у Суботици, сведочи Мирко Грлица. Други део, има циљ да прикаже свакодневни живот грађана Суботице и њихову употребу бицикла, која је била у спрези са друштвеним променама, о чему је истраживала Раффаи Јудит. Трећи део показује креативност аутора и њихове идеје да прикажу возње на такозваном „ликовном бициклу“, односно да истраже мотиве бицикла у уметности: књижевности, музици и цртежима, што је и учинила Олга Нинков.

Иако бицикли званично нема свог изумитеља, јер је велики број појединаца дао допринос настанку двоточкаша којег покреће властита снага оног који управља њиме, аутори су своју пажњу усмерили на настанак бицикла на

нашим просторима. Тачније, на Суботицу као један од градова који није заостајао за Европом када је овај изум у питању.

Захваљујући двојезичном, српско-мађарском каталогу, сазнајемо да се први бицикли у Суботици појавио у 19. веку и да је био изузетно скупа направа, а самим тим и привилегија имућних грађана. Један од првих излета који је био организован од Суботице до Сенте, уприличен је бициклом и то „котурачом“ која се састојала из два гвоздена точка.

Аутор Мирко Грлица, у првом делу каталога, истиче да је бицикл убрзо постао омиљено и масовно средство превоза не само Суботичана, већ и Суботичанки, без обзира на предрасуде које су владале у друштву, а које су биле везане за жене и бицикл.

Предности његовог коришћења биле су огромне. Захваљујући равничарском терену, Палић и салаши били су лакше и брже доступни.

Веома значајни подаци које износи Грлица односе се и на угледне и знамените грађанине, Лајоша Вермеша и Ивана Сарића, који су на овај начин сачувани од заборава и још једном се подсећамо њихових великих дела. Вермеш је био веома важан за историју Суботице и то не само као један од изумитеља бицикла, већ и покретач развоја многобројних врста спортова, такмичар, али и утицајни стручњак за трамваје. Иван Сарић, био је бициклиста, аутомобилиста, авијатичар, конструктор авиона.

У оквиру другог дела каталога акценат је на „Свакодневной употреби бицикла“, али и почецима његовог коришћења за људе који су припадали средњем сталежу, употреби у сврху превоза терета, дневних миграција радника, али и првим женама на бициклу и то 1882. године (о чему сведоче фотографије сестара Војнић), када је бицикли у читавој Европи био и даље привилегија мушкараца. Суботичани нису били имуни на бицикле у прошлости, те су имали прилику да их сами осмисле, нацртају, а мајстори су их израђивали по њиховој замисли средином XX века.

Трећи део каталога, кроз који нам се обраћа Олга Нинков, посвећен је такозваном „ликовном бициклу“, и има задатак да нас врати далеко у прошлост, све до првих цртежа и инспирација уметника бициклом и точком кроз историју, кроз различите периоде њиховог стваралаштва. Уметничке фотографије и цртежи на крају каталога дају му посебну драж, јер нам показују на који начин су уметници видели ово важно саобраћајно средство некада и сада.

Посебан значај каталога огледа се у непроцењивој вредности пажљиво бираних фотографија, пре свега оних које се односе на прве мајсторске радионице у Суботици, у којима су се поправљали бицикли, њихове мајсторе, продавнице, фотографије шестоседа, велосипеда, али и изглед првих занатских табли, фотографије првих жена на бициклу и медаље освојене на такмичењима у бицикличким тркама.

Аутори су, користећи релевантну домаћу и инострану литературу, историјске списе Градског музеја у Суботици, служећи се завидном вештином излагања створили једно актуелно, интердисциплинарно дело које ће сигурно обогатити знање Суботичана, али и свих становника наше земље који су љуби-

тељи бицикла, и обезбедити им снажан подстрек у трагању за новим сазнањима из ове веома интересантне области. Поступност у излагању, стручност, савременост и свеобухватност, само су неки од бројних елемената који најбоље карактеришу његов садржај.

Бицикли је данас једно од најчешће коришћених средстава превоза широм света. У свом настанку на нашим просторима, аутори нам скрећу пажњу да наши градови нису заостајали за Европом и светом, када су у питању овакви изуми.

Пажљиво одабрани материјал, веома квалитетна штампа каталога, историјске чињенице праћење ретким, старим фотографијама, чланцима из некадашње штампе, подсећање на изглед првих бицикала, могу бити веома значајни и за реконструкцију догађаја са којима би се туристички радници могли „поиграти“, посебно у домену одрживог туризма и стварања атракције око Палићког језера и салаша, баш као у прошлости.

Каталог је веома значај са аспекта историје, културе, уметности, развоја саобраћаја, историје развоја туризма, али пре свега, он је веома важно подсећање на начин живота људи који су крајем XIX и током XX века живели на нашим просторима, њиховим стремљењима, надањима и сновима које су вешто остваривали упркос бројним проблемима са којима су се свакодневно суочавали.